

Kocaeli Bölgesinde Yaşayan Gebe Kadınlarda Hepatit B ve C Seropozitiflik Oranları

Sero-Positivity Ratios of Hepatitis B and C in Pregnant Women Living in Kocaeli Region

¹Bülent Çakmak, ²Ahmet Karataş

¹İzmit Kadın Doğum Ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Kocaeli.

²Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları Ve Doğum A.D., Düzce.

Özet

Kocaeli bölgesinde yaşayan gebe kadınlarda hepatit-B ve hepatit-C seropozitiflik oranlarının belirlenmesi. Bu retrospektif çalışmaya İzmit Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'ne doğum (vajinal doğum, sezaryen) için başvuran 3756 gebe kadın alındı. Tüm gebelerde makro ELISA yöntemi ile HBs-Ag, Anti-HBs, Anti-HCV ve Anti-HIV seropozitiflikleri araştırıldı. Veriler SPSS istatistik programı ile analiz edildi. Çalışmaya alınan gebelerde HBs-Ag, Anti-HBs ve Anti-HCV seropozitiflik oranları sırasıyla %2.2, %3.7 ve %0.3 olarak saptandı. Çalışmaya alınan hiçbir gebede Anti-HIV seropozitifliği saptanmadı. Kocaeli bölgesinde hepatit-B ve hepatit-C seropozitiflik oranları Türkiye'nin diğer bölgelerinde bulunan sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Hepatit B, Hepatit C, Gebelik.

Abstract

To determine the seropositivity ratios of hepatitis-B and hepatitis-C in pregnant women living in Kocaeli region. Three thousand seven hundred and fifty-six pregnant women who applied to İzmit Women and Child Health Hospital for delivery (vaginal delivery, cesarean) were included in this retrospective study. HBsAg, Anti-HBs, Anti-HCV and Anti-HIV were detected by macro ELISA system in all pregnant women. Data were analysed with the SPSS statistical programme. Seropositivity of HBs-Ag, Anti-HBs and Anti-HCV were detected 2.2%, 3.7% and 0.3% respectively in pregnant. There were no pregnant women who have seropositivity with Anti-HIV. The results detected for seropositivity of hepatitis-B and hepatitis-C in Kocaeli region are similar to those found in other regions of Turkey.

Key words: Hepatitis B, Hepatitis C, Pregnancy.

GİRİŞ

Hepatit B virüs (HBV) ve hepatit C virüs (HCV) enfeksiyonu, siroz ve hepatosellüler karsinomun en sık nedeni olup ülkemizde ve dünyada önemli sağlık sorunlarından. Özellikle gebelikte viral hepatit varlığı; hem gebelik immünolojisindeki değişiklik açısından anne, hem de fetusa geçebilmesi nedeniyle yenidoğan açısından önemlidir. Annede HBV enfeksiyonu varlığında, bunun perinatal dönemde bebeğe bulaşma riski %40-50 oranındadır. Özellikle bu dönemde geçiş gösteren HBV enfeksiyonu yaklaşık %90 oranda kronikleşmektedir (1). Maternal HCV enfeksiyonu da perinatal dönemde bebeğe geçebilmekte olup geçiş oranı HBV'den daha az olduğu bilinmektedir (2,3). Yenidoğanın HBV ve HCV enfeksiyonlarından korunabilmesi için özellikle gebelikte bu enfeksiyonların sıklığının bilinmesi önemlidir. Bu çalışmada, Kocaeli bölgesinde yaşayan gebe kadınlarda hepatit B ve hepatit C seropozitiflik oranlarını araştırmak amaçlandı.

GEREÇ ve YÖNTEM

Bu retrospektif çalışmaya İzmit Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'ne Ocak-Aralık 2011 tarihleri arasında doğum (vajinal, abdominal) için başvuran 3756 gebe kadın alındı. Çalışmaya alınan tüm gebelere makro ELISA (Abbott Archipect 2000 SR) yöntemi ile HBs-Ag, Anti-HBs, Anti-HCV ve Anti-HIV ölçümleri yapıldı. Yaş, gebelik sayısı, abortus ve yaşayan çocuk sayıları gibi demografik özellikler retrospektif olarak hasta dosyaları taranarak kaydedildi. HBs-Ag ve Anti-HCV pozitif

çıkan gebelerin doğum sonrası bebeklerinin dosyaları taranarak HBs-Ag ve Anti-HCV sonuçları araştırıldı. İstatistiksel değerlendirme SPSS (16.0 versiyonu) programı ile Post Hoc testlerden Bonferroni kullanılarak yapıldı. Veriler ortalama±standart sapma (SS) olarak belirtildi. İstatistiksel olarak $p < 0.05$ anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya alınan gebelerin yaş ortalaması 28.1 ± 5.9 (15-43) olup, ortalama gebelik sayısı 2.32 ± 1.21 olarak saptandı. Tüm gebeler incelendiğinde HBs-Ag %2.2 gebede, Anti-HBs %3.7 gebede, Anti-HCV %0.3 gebede pozitif olarak saptandı. Gebelerin hiçbirinde Anti-HIV pozitifliği saptanmadı. Seropozitiflik saptanan olguların yaş ortalamaları; Anti-HBs (+) saptanan olgularda 26.2 ± 6.5 , HBs-Ag (+) olgularda 27.2 ± 5.5 ve Anti-HCV (+) olgularda 30.9 ± 5.9 olarak tespit edildi. Grupların yaş ortalamaları kendi aralarında karşılaştırıldığında Anti-HBs (+) saptanan olgularda yaş ortalaması diğer iki gruptan daha küçük saptanmış olup; Anti-HCV (+) gruptan istatistiksel olarak anlamlı derecede küçük bulundu ($p = 0.02$). HBs-Ag ve Anti-HCV (+) saptanan gebelerin bebekleri doğum sonrası incelendiğinde hiçbirinde HBs-Ag, Anti-HCV veya Anti-HBs seropozitifliği saptanmadı.

TARTIŞMA

Hepatit B seropozitifliği dünyanın değişik bölgelerinde farklı oranlarda saptanmaktadır. Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Avustralya'da

%20'den düşük iken, Doğu Avrupa, Rusya, Orta Asya ve Japonya'da %20-60 civarına, Güney Asya, Orta Doğu ve Afrika'da ise %60'dan daha fazladır (4). Gebe kadınlarda HBs-Ag (+)'liği İspanya'da %1.24 iken, Kamerun'da %5.4 olarak saptanmıştır(5,6). Ülkemizde gebelerde HBs-Ag seropozitiflik oranları %2.8-19.2 arasında değişmektedir (7). Türkiye'de yapılmış HBs-Ag seropozitiflik oranlarını bildiren çalışmaların sonuçları Tablo 1'de verildi. Bu tabloda özellikle vaka sayısı binden fazla olan çalışmalarda oranın %2.2-5.1 arasında olduğu dikkati çekmektedir. Son yıllarda gebe kadınlarda HBs-Ag (+)'lik oranlarının düşme eğilimi gösterdiği izlenmektedir. Ülkemizde bölgesel olarak bakıldığında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Turhanoğlu ve ark. Diyarbakır'da yaptıkları çalışmada gebe kadınlarda %19.2'lik Hbs-Ag (+) oranı ile ülkemizde yapılmış çalışmalar içerisinde en yüksek oranı vermişlerdir(8). İç Anadolu Bölgesi'nde yapılmış başka bir çalışmada, Niğde Doğum Hastanesi'nde doğum yapmış kadınlarda HBs-Ag (+)'lik oranını %2.1 olarak tespit edilmiştir(9). Marmara Bölgesi'nden İstanbul'da yapılmış çalışmada gebe kadınlarda HBs-Ag (+)'lik oranı %4.7 olarak bildirilmiştir (10). Yılmaz ve ark. Afyon'da (Ege Bölgesi) yaptıkları çalışmada bu oranı %2.9 olarak bildirmişlerdir(11). Bu çalışmada 3756 gebe kadında HBs-Ag seropozitiflik oranı %2.2 olarak saptandı. Bu sonuç ülkemizde yapılmış çalışmalardaki sonuçlarla benzerlik göstermekle birlikte son on yıl içerisinde gebe kadınlarda HBs-Ag (+)'lik oranının düşme eğiliminde olduğu dikkati çekmektedir.

Hepatit B virüs enfeksiyonu riskinin yaş arttıkça daha fazla oranda olduğu bildirilmiştir (12,13). Çalışmamızda HBs-Ag (+) gebe kadınların yaş ortalamasının HBs-Ag (-) olan olgulardan farklı olmadığı saptandı. Bununla birlikte Anti-HBs (+) olguların yaş ortalamasının HBs-Ag (+) olgulardan istatistiksel olarak anlamlı derecede olmasa da daha düşük olduğu saptandı. Ayrıca Anti-HBs (+)'lik oranı %3.7 olup HBs-Ag (+)'lik oranından daha fazla bulundu. Bu sonuç özellikle aşılama programlarının bir sonucu olabileceğini düşündürmektedir. Bu konuda Tekin ve ark. da Mardin'de çocuklarda yaptıkları araştırmada, aşılama ve bilgilendirme çalışmalarının sonucunda düşük HBs-Ag (+)'liği ve yüksek Anti-HBs (+)'liğinin saptandığını belirtmişlerdir (14). Ülkemizde gebe kadınlarda yapılan çalışmalarda HCV enfeksiyon sıklığı %0.7-2.04 (7,10,15) genel popülasyonda ise %0.3-1.8 oranında bildirilmektedir (16). Bu çalışmada gebe kadınlarda Anti-HCV (+)'liği %0.3 olarak saptanmış olup mevcut

literatürden daha az bulunmuştur. Bununla birlikte Yılmaz ve ark. 244 gebeyi taradıkları çalışmalarında hiçbir gebede Anti-HCV (+)'liği saptamamışlardır(11). HCV enfeksiyonunun vertikal olarak anneden bebeğe geçişi %5-6 oranında bildirilmektedir (17). Anti-HCV (+) anneden doğan bebeklerde anneden bebeğe maternal antikorların geçebilmesi nedeniyle yenidoğanda Anti-HCV (+)'liği saptanabilmektedir. Bebekteki anneden geçen bu antikorlar 6 ay içerisinde kaybolmaktadır. Bu gibi durumlarda erken dönemde yenidoğanda HCV-RNA bakılması daha anlamlı olmaktadır. Çalışmamızda Anti-HCV (+) 14 gebe kadından doğan bebeklerden yalnızca birinde düşük titrede Anti-HCV (+)'liği saptanmış, birkaç gün sonra yenidoğanda bakılan antikor titresinin negatif olduğu tespit edilmiştir. Annede HBV varlığında yenidoğana bulaşıcılık annedeki antijen durumuna bağlıdır. Yalnızca HBs-Ag varlığında neonatal enfeksiyon riski %10-20 iken, HBe-Ag varlığında bu oran %90'a ulaşmaktadır (18). Bu çalışmada Hbs-Ag (+) olan 85 gebe kadının hiçbirinin bebeğinde HBs-Ag (+)'liği saptanmadı. HBs-Ag (+) anneden doğan yenidoğanların tümüne hepatit-B aşısı ve hepatit-B immunglobulin yapıldığı tespit edildi.

Sonuç olarak; Kocaeli bölgesinde yaşayan gebelerde HBs-Ag seropozitiflik oranları özellikle son on yıl içerisinde ülkenin diğer bölgelerinden yapılan çalışmalarla benzerlik göstermekle birlikte, bu oranların giderek azaldığı dikkati çekmektedir. Bölgemizde yaşayan gebe kadınlarda Anti-HCV seropozitifliği ise diğer bölgelere oranla daha düşük saptandı. Özellikle aşılama ve bilgilendirme programlarının gebelerde HBV ve HCV enfeksiyonu oranlarının azalmasında etkin olduğunu düşünmekte ve daha sağlıklı veriler için ülkenin diğer bölgelerinden de benzer çalışmaların yapılmasının gerekliliğine inanmaktayız.

KAYNAKLAR

- Moradpour D, Wands JR: Understanding hepatitis B virus infection. *N Eng J Med* 1995; 322: 1092-3.
- Ohto H, Terazawa S, Sasaki N, et al. Transmission of hepatitis C virus from mother to infants. The Vertical Transmission of Hepatitis C Virus Collaborative Study Group. *N Engl J Med* 1994; 330(11): 744-50.
- Reesink HW, Wong VC, Ip HM, van der Poel CL, van Exel-Oehlers PJ, Lelie PN. Mother-to-infant transmission and hepatitis C virus. *Lancet* 1990; 335(8699): 1216-7.
- Kane M. Global programme for control of hepatitis B infection. *Vaccine* 1995;13 suppl 1: S47-9.
- Esteban R. Risk of hepatitis B in infancy and childhood. *Vaccine* 1995;13 suppl 1:S35-6.
- Ndumbe PM, Skalsky J, Joller-Jemelka HI. Seroprevalence of hepatitis and HIV infection among rural pregnant women in Cameroon. *APMIS* 1994; 102(9):662-6.
- Gül A, Türkdogan MK, Zeteroğlu Ş. Bir grup gebede hepatit B ve hepatit C prevalansı. *Perinatoloji Dergisi* 1998; 3: 67-9.
- Turhanoğlu M, Arkan E. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde HbsAg ve anti-HBs insidansı. *Türk Gastroenteroloji Kongresi*, 25-28 Ekim 1987, Diyarbakır, kongre kitabı 1987; 106.
- Çakmak B, Yörük P, Elmas B. Niğde bölgesinde doğum yapan kadınlarda hepatit B seropozitiflik oranı, risk faktörleri ve yenidoğan sonuçları. 6. Ulusal Jinekoloji Obstetrik kongresi, 14 Mayıs 2008, Antalya, *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, kongre özel sayısı 2008; 5: 115-6.
- Karaca Ç, Karaca N, Usta T, ve ark. Gebe popülasyonunda hepatit B, C, D virus enfeksiyonu sıklığı ve hepatit C virusunun perinatal yolla geçiş oranı. *Akademik Gastroenteroloji Dergisi* 2003; 2(3): 122-4.
- Yılmaz M, Altındış M, Cevrioğlu S, Fenkci V, Aktepe O, Sırthan E. Afyon bölgesinde yaşayan gebe kadınlarda toksoplazma, sitomegalovirus, rubella, hepatit B, hepatit C seropozitiflik oranları. *Kocatepe Tıp Dergisi* 2004; 5: 49-53.
- Akhter S, Talukder MQ, Bhuiyan N, et al. Hepatitis B virus infection in pregnant mother and its transmission to infants. *Indian J Pediatr* 1992; 59(4): 411-5.

Tablo 1. Türkiye'de çeşitli merkezlerde, gebelerde tesbit edilen HBs-Ag sıklığı.

Araştırmacı	Yıl	Yer	Sayı	Hbs-Ag+(%)
Özsoylu ve ark.	1975	Ankara	1002	3.68
Turhanoğlu ve ark.	1987	Diyarbakır--		19.2
Dönmez ve ark.	1987	Kayseri	74	9.45
Uzunlamoğlu ve ark.	1988	Ankara	1200	5.1
Kurt ve ark.	1989	Ankara	741	4.5
Perk ve ark.	1991	İstanbul	--	4.4
Tuncer ve ark.	1992	İstanbul	106	2.8
Kuru ve ark.	1992	İstanbul	2207	5.1
Demirci ve ark.	1993	İstanbul	3165	4.9
Küpelioğlu ve ark.	1994	İstanbul	77	9.1
Gül ve ark.	1998	Van	98	4.08
Biri ve ark.	2001	Ankara	451	7
Sağsöz ve ark.	2002	Kırıkkale	157	4.9
Karaca ve ark.	2003	İstanbul	460	4.7
Yılmaz ve ark.	2004	Afyon	244	2.9
Çakmak ve ark.	2008	Niğde	4831	1.2

Gül ve ark. (7)'den alınarak revize edilmiştir.

13. Marinier E, Barrois V, Larouze B, et al. Lack of perinatal transmission of hepatitis B virus infection in Senegal, West Africa. *J Pediatr* 1985; 106(5): 843-7.
14. Tekin A, Aydođdu B. Mardin ilinde elektif cerrahi öncesi tetkik edilen çocuklarda HBV, HCV ve HIV seroprevalansı. *Konuralp Tıp Dergisi* 2011; 3(2): 7-11.
15. Biri A, Kılıç G, Bozdayı G, Tezcan S. Prevalence of hepatitis B, hepatitis C and human immunodeficiency viruses during pregnancy. *T Klin J Med Res* 2001; 19: 100-3.
16. Badur S: Hepatit C virusu infeksiyonlarının serolojik tanısı. *Klimik Derg* 1990; 3(2): 58-62.
17. Akkız H. Hepatit C virusu epidemiyolojisi ve korunma. In: Kılıçturgay K, Badur S ed. *Viral Hepatit*. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi 2001; 193-208.
18. Malatyalođlu E. Perinatal Enfeksiyonlar. In: Beksaç MS, Demir N, Koç A, Yüksel A, ed. *Obstetrik Maternal Fetal Tıp & Perinatoloji* İstanbul: Medikal & Nobel; 2001: 470-523.